

ТЮТОРСТВО ЯК ІННОВАЦІЙНА ПРАКТИКА В ОСВІТІ

Подпльота С. В.

аспірант

Мелітопольського державного педагогічного університету

імені Богдана Хмельницького

м. Мелітополь, Запорізька область, Україна

Докорінні зміни, які відбуваються в нашій країні протягом останніх років, вимагають реформувати систему освіти на усіх її ланках. Це стосується передусім вищої освіти, оскільки саме вона покликана забезпечити суспільство висококваліфікованими спеціалістами в різних галузях. Тьюторство, запозичене з британської освіти, постає в Україні на сучасному етапі як інноваційний елемент. Необхідність тьюторства зумовлена введенням національних державних освітніх стандартів, основні принципи яких викладено в Законі України «Про вищу освіту» [5], на підставі яких студентам надається можливість вибудовування індивідуальних освітніх траєкторій.

Сучасний студент має значний потенціал щодо власного розвитку, проте особливості постіндустріального інформаційного суспільства формують із молодшої особи пасивного споживача інформації. Тому виникає необхідність у пошуку наставника, який міг би побачити глибинні потреби та причини невдач молодшої людини на шляху пізнання, які вона сама може і не усвідомлювати. І у вищому навчальному закладі таким спеціалістом може стати тьютор.

В українській мові можна зустріти різні переклади терміна «тьютор» – від слова «вчитель» до «наставник». Проте всі ці варіанти не передають точного змісту цього поняття. У зв'язку з цим останнім часом у нас в країні все частіше намагаються вжити кальку англійського слова. Роль тьютора – повчати, піклуватися, охороняти – була обумовлена самою назвою даної професії.

Тьюторство як педагогічний феномен досліджувався багатьма науковцями. Так, особливості діяльності тьютора в системі дистанційного навчання досліджували Т. Койчева, В. Олійник, С. Щенников Л. Бендова, В. Смікал, Т. Гарбуза, О. Лось, К. Осадча та ін.; питання застосування тьюторства в умовах школи були предметом досліджень О. Літо-

вки, Т. Литвиненко, Л. Семеновської, Т. Пахомової, Т. Ковальової. П. Щедровицького, Н. Чиркової та ін.; технології індивідуального тьюторства в межах профільного навчання вивчали А. Бойко, Є. Кравченко, А. Ходцева, К. Волченкова, Н. Дем'яненко, М. Голубєва, А. Жулківська, Н. Уварова та ін.

Аналіз останніх наукових досліджень дозволяє зробити висновок про багатоваріантність підходів до самих понять «тьютор» і «тьюторство». Найбільш поширеним серед них є розуміння тьюторства як модульно-тьюторської технології індивідуалізації освіти, що передбачає систему засобів і створення реальних умов для входження кожного суб'єкта з його прагненнями і можливостями в процес навчання, як управління ним своєю власною освітньою траєкторією [2, с. 5]. Тьюторство – це окрема культура, яка формувалась в історії паралельно культурі викладання і навчання. Культурі тьюторства на сьогодні майже дев'ятсот років.

Тьютор – це особа, яка супроводжує та підтримує процес самоосвіти, індивідуальний освітній пошук, яка здійснює підтримку розробки та реалізації індивідуальних освітніх проектів і програм. Тьютор змушений перебувати у стані постійного пошуку. Тьютор – педагог, психолог, соціолог, викладач, який «об'єднує у формуванні людської індивідуальності загальне, соціальне, культурне й особистісно-індивідуальне» [3, с. 6].

Н. В. Рибалкіна [6] поняття «тьютор» визначає наступним чином: «тьютор – не той, хто вміє навчати як вчитися – він вміє навчитися і передає свій досвід самоосвіти тому, хто теж перебуває в процесі самоосвіти».

Г. М. Беспалова зазначає, що тьютору властиві як традиційні функції викладача, так і нові, пов'язані з принципово зміненими умовами організації навчального процесу. Тьютор виконує три основні функції: консультанта, що виявляється в наданні порад, інформаційній підтримці менеджера, яка реалізується в керівництві та мотивації дітей, консультаціях з ними; фасилітатора, що виражається в налагодженні та підтримці інформаційних зв'язків і взаємодії між дітьми та іншими учасниками системи освіти, у врегулюванні різних проблем, розв'язанні конфліктів, адаптації школярів до нових форм навчання [1, с. 52].

На нашу думку, тьютор і викладач – поняття не взаємозамінні. По-перше, викладач бере участь у процесі навчання, а тьютор – у процесі

самоосвіти. По-друге, викладач управляє процесом навчання, а тьютор супроводжує, підтримує цей процес. По-третє, викладач відповідає лише за передачу знань, а тьютор бере участь у формуванні індивідуальної відповідальності за знання. По-четверте, викладач у своїй діяльності спирається на методики навчання, а тьютор – на свій власний досвід самоосвіти. Завдання тьютора – створити сприятливе освітнє середовище для саморозвитку та самовдосконалення.

Тьютор своїми функціями подібний до куратора, проте сфера його діяльності значно більша. До основних завдань тьютора А. М. Бойко відносить: керівництво навчально-пізнавальною діяльністю студента; визначення можливостей та інтересів студентів; надання рекомендацій в особистісному становленні, організації самовиховання, формування способу життя, визначення особистісних перспектив; надання допомоги з певної навчальної дисципліни та у досягненні високого рейтингу; забезпечення обміну додатковою інформацією між суб'єктами [2, с. 9].

І. Карапузова переконана, що сучасний тьютор – це «педагог-консультант і координатор, метою діяльності якого є створення такого освітнього середовища, у якому студент має можливість максимально самостійно одержувати знання і виробляти навички, працювати в зручному для нього режимі». За таких умов система знань формується через активність студентів, їхню самоосвітню діяльність та досвід. Робота тьютора спрямована на допомогу в постановці проблеми, визначенні цілей і завдань діяльності, плануванні дій із реалізації індивідуальної програми, аналізі результатів роботи. Тьютор постійно консультує і підтримує студентів у процесі їхньої самостійної діяльності, створюючи сприятливу творчу атмосферу, де неприпустимою є некоректна критика ідей і висловлювань студентів, нав'язування власної точки зору педагога [4, с. 95].

Тьютор повинен володіти низкою специфічних особистісних якостей і професійних умінь. Це має бути людина творча, здатна до емпатії, артистична, з гарним почуттям гумору, компетентна у своїй спеціальності і мати високий рівень загальної культури. Разом з тим йому повинні бути притаманні кмітливість, працездатність, емоційна сприйнятливість і психологічна пильність, зосередженість, критичність розуму, стійкість у подоланні консерватизму. Також тьютор повинен відрізнятися особливим поєднанням особистісно-ділових якостей, таких як: ці-

ткість, оригінальність, активність, чутливість, прагнення до пізнання нового, самостійність, цілеспрямованість, ініціативність, спостережливість. Зазначені якості педагога-тьютора проявляються і в його соціальної та професійній позиції. Оскільки тьюторство можна віднести до діяльності, яка носить творчий характер, тьютор повинен володіти певним творчим потенціалом, тобто системою особистісних здібностей, що дозволяють оптимально змінювати прийоми дій відповідно до нових умов, а також знань, умінь, переконань, що визначають результати діяльності, які спонукають особистість до творчої самореалізації та самовдосконалення.

Отже, тьюторство – це інноваційне явище в освіті, яке відповідає потребам сучасного суспільства, охоплює практично всю сферу освіти (від початкової до післядипломної) і виховання (шкільна та позашкільна робота з дітьми, дитячі будинки, університет). Безумовно, зарубіжний досвід функціонування цієї діяльності є надзвичайно корисним, але з урахуванням власного освітнього потенціалу й особливостей соціально-культурної дійсності України.

Література:

1. Беспалова Г. М. Тьюторское сопровождение: организационные формы и образовательные эффекты / Г. М. Беспалова // Директор школы. – 2007. – № 7. – 84 с.
2. Бойко А.М. Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії / А.Бойко // Педагогічні науки: Збірник наукових праць. – Вип.2. – 2011. – С. 4-11.
3. Дем'яненко Н. Тьюторство у вищій школі / Н. Дем'яненко // Освіта : всеукр. громад.політ. тиж. – 2016. – № 13/14(6-13 квітня). – С. 6.
4. Карапузова І. Функції викладача в умовах педагогічної підтримки студентів / І. Карапузова // Педагогічні науки. – 2011. – Вип. 1. – С. 93-97.
5. Про вищу освіту: Закон України від 17 січня 2002 року // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №20. – С. 134
6. Рыбалкина Н.В. Идея тьюторства – идея педагогического поиска / Н. В. Рыбалкина // Тьюторство: идея и идеология : учеб. пособие. Томск. –1996. – С. 15–30